

Første næstformand (From): Jeg foreslår, at lovforslaget går direkte til tredje behandling uden fornyet udvalgsbehandling. Hvis ingen gør indsigelse imod dette forslag, betragter jeg det som vedtaget. (Ophold). Det er vedtaget.

Den sidste sag på dagsordenen var:

Første behandling af forslag til folketingsbeslutning om undersøgelse af inflationskilderne.

(Forslaget til folketingsbeslutning (nr. XXV) findes i tillæg A. sp. 2407, fremsættelsen i tidenden sp. 5164).

Sagen sattes til forhandling.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Må jeg om forslaget til folketingsbeslutning straks sige, at ingen vel kan have noget imod en saglig og fordomsfri undersøgelse af prisudviklingen her i landet med det formål at få konstateret, om der foreligger særlige danske inflationskilder. Det må man naturligvis være tilhænger af. Det, man kan have noget imod, er forsøg på at trække enkelte eller en enkelt del ud af sammenhængen, f. eks. den automatiske lønregulering, og dermed ensidigt og usagligt prøve at gøre denne til syndebuk. Det er jo det, der har været tilbøjelighed til gennem de år, hvor den automatiske lønregulering har været gældende, ligesom der i det hele taget fra visse sider har været en alt for stor iver efter at kaste sig over netop lønudviklingen, når der var noget galt i dansk økonomi.

Det siger sig selv, at lønmodtagerne og deres organisationer ikke har kunnet godtage en så ensidig indstilling, og jeg skal da heller ikke lægge skjul på, at vi i regeringen deler denne opfattelse og anser det for uheldigt, at forslaget til folketingsbeslutning specielt peger på den automatiske indtægtsregulering. Man kunne vel med lige så stor eller måske større ret pege på f. eks. hjemmemarkedsordningerne for landbrugs-

varerne, ikke mindst når det især er de senere års danske prisudvikling, man interesserer sig for, hvor bl. a. fødevarepriserne har haft deres betydning for den konstaterede stigning i pristallet. Jeg går da også ud fra som en given ting, at dette spørgsmål sammen med flere andre må indgå i den saglige og sagkyndige udredning, som forslagsstillerne taler om i bemærkningerne til forslaget.

Vi kan alle være enige om, at prisudviklingen er et vigtigt økonomisk problem, og de fleste lønmodtagere vil sikkert hilse det med tilfredshed, hvis det skulle blive muligt at begrænse prisstigningerne. Lønreguleringen kommer jo altid haltende et stykke bag efter prisstigningerne.

Også af hensyn til opretholdelsen af konkurrenceevnen over for udlandet og dermed af hensyn til beskæftigelsen må det være vigtigt, at vi i hvert fald undgår en prisstigning, der er stærkere end den, der samtidig finder sted i de lande, vi skal konkurrere med. Undgå at følge med i den almindelige internationale prisudvikling kan vi jo ikke — i hvert fald ikke når man ønsker at fastholde en uændret kronkurs — men det må være en vigtig opgave at hindre en prisstigning ud over dette.

Her er der i øvrigt et problem, man bør være opmærksom på. Det er måske rigtigt, at prisstigningen i de senere år har været stærkere her i landet end i en del andre vestlige lande — dog ikke dem alle — men ser man samtidig på lønudviklingen, falder det i øjnene, at i nogle af de lande, hvor der har været en væsentlig mindre stigning i priserne end hos os, har man samtidig haft en lige så stor eller endog større stigning i lønningerne, end vi har haft i Danmark. Det kunne jo tyde på, at avancerne er steget for meget hos os, eller at måske produktiviteten er forbedret stærkere i de pågældende andre lande; i hvert fald viser det, at det ikke er nok blot at interessere sig for lønudviklingen, når man vil forklare, hvorfor priserne er steget mere eller mindre. Lønningerne spiller naturligvis en rolle for

[Økonomiministeren.]

prisudviklingen, men det er ikke nogen solo-rolle.

I den forbindelse kan man ikke undgå at stille det spørgsmål, om der måske her er et problem vedrørende konkurrencen på vort hjemmemarked. Har vi muligvis for lidt virkelig priskonkurrence på det danske marked, for lidt effektiv konkurrence? Har vi for mange pris- og monopolaftaler? Er vor prislovgivning og vor kontrol med pris-aftaler og monopoler tilstrækkelig effektiv? Også her er — forekommer det i hvert fald mig — et vigtigt område, når man vil undersøge og vurdere de eventuelle særlige danske prisstigningsårsager.

Licitationsordningen har jo for nylig været til grundig behandling, men et flertal i kommissionen mente ikke, at helt fri konkurrence burde gennemføres på dette område. Men hvorfor egentlig ikke? Er der også her en særlig dansk årsag til større prisstigning end i udlandet, en speciel for-dyrelse af byggeriet ved siden af de pris-aftaler, der i øvrigt findes for adskillige byggematerialer?

Hvad angår de forskellige faktorerers rolle i prisudviklingen, vil jeg generelt sige, at man i en saglig undersøgelse naturligvis ikke kan undlade også at undersøge og belyse udviklingen i avancerne og den måde, på hvilken avancerne ansættes. I mange til-fælde er det, så vidt jeg ved, sådan, at der ganske enkelt regnes med en fast procent i bruttoavance, f. eks. af arbejds løn plus materialer. Man har altså her, når arbejds-lønnen eller materialepriserne stiger, en fuldautomatisk avanceregulering, der siger sparto til alt, hvad man ellers kender af automatisk regulering for lønningernes vedkommende. Her er vi igen ved spørgsmålet, om der her i landet er en tilstrækkelig effektiv priskonkurrence.

Det ideal, der bør tilstræbes, er naturligvis, at indkomsterne, både lønindtægter og andre indtægter, ikke stiger stærkere end produktionen; men dette ideal er, som al erfaring viser, vanskeligt at realisere. Et mere begrænset mål, som vi bør kunne nå i de nærmeste år, er at holde løn- og andre indkomststigninger i underkanten af ud-landets; men her må alle være med. Det er urealistisk at regne med, at lønmodta-gerne skal vise tilbageholdenhed, hvis det

samme ikke sker med de øvrige indtægter, herunder avancerne.

Derfor må der fortsættes med bestræbel-serne for at føre indkomstpølitik, selv om det kræver sin tid at få en sådan politik accepteret. En moderne indkomstpølitik er vel, når alt kommer til alt, den eneste virkelige mulighed, vi har i et samfund med fuld beskæftigelse, for at undgå infla-tion. Selv om finanspølitik og pengepølitik yder vigtige bidrag til den økonomiske pølitik, kan de ikke klare disse problemer alene. På den anden side er lønpølitik alene heller ikke nok; de andre indtægter må også med i en samlet indkomstpølitik. Men her står vi over for en alvorlig mangel. Vi har for lønmodtagere under Dansk Arbejds-giverforening en god lønstatistik, men for de andre indtægter — og her igen særlig indtægterne for de selvstændige erhvervs-drivende — er oplysningerne meget ufuld-komne. Alene af den grund er det vanske-ligt at gennemføre en indkomstpølitik, der kan accepteres af lønmodtagerne. Her er noget, der må rettes, hvis man virkelig mener det alvorligt med, at der skal føres en pølitik mod inflationen. Vi må altså have en bedre indkomststatistik og i det hele taget en bedre statistik på alle de områder, der er af betydning for en moderne økonomisk pølitik.

Jeg går ud fra, at forslagsstillerne mener det alvorligt, når man siger, at man ønsker det bedst mulige grundlag for den offentlige diskussion og for de politiske og økonomiske overvejelser, som inflationen måtte give anledning til. Jeg går derfor også ud fra, at de ærede medlemmers respektive partier, venstre og det konservative folkeparti, til sin tid, når jeg fremsætter forslag herom for det høje ting, vil være med til at frem-skaffe det lovmæssige grundlag for det statistiske departement til at indhente de fornødne oplysninger. Vi skulle jo gerne være kommet ud over det stade, hvor ind-hentning af den nødvendige statistik be-tegnes som utidig indblanding eller pose-kiggeri, eller hvad man ellers kan finde på af sådanne nedsættende udtryk.

Må jeg slutte med at sige, at det forelig-gende forslag til folketingsbeslutning har nogen slagside i sin formulering ved spe-cielt at nævne den automatiske regulering efter pristallet, men regeringen har natur-

[Økonomiministeren.]

ligvis ikke noget imod, at også dette forhold sammen med alle øvrige sider af problemet om de eventuelle særlige danske prisstigningsårsager indgår i en saglig og sagkyndig udredning af hele spørgsmålet. Afgørende er blot, at alle relevante forhold kommer med i denne undersøgelse.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Næst efter de islandske håndskrifter og ølstrejken er inflationsproblemet vel nok et af de mest diskuterede spørgsmål her i landet; men det er nok med inflationsproblemet i høj grad sådan, at det er noget, vi stærkt taler om, men at vi i adskillige år ikke for alvor har gjort noget effektivt ved det. Det er, som om man har manglet det fornødne mod og den fornødne vilje til at sætte ind over for den farlige udvikling, som ligger i den fortsatte pengeforringelse.

Da vi i vinter i det høje ting stod over for en drøftelse af landets økonomiske problemer og jo tydeligt kunne se den fortsatte stærke inflatoriske udvikling, henstillede vi fra mit partis side, at der til rådighed for folketingets overvejelser blev tilvejebragt en saglig og sagkyndig udredning af netop inflationsproblemet, af de inflationskilder, der måtte være til stede her i landet, og som vi havde mulighed for at sætte ind over for, og som i givet fald havde betydning for den særlige inflatoriske udvikling, der fandt sted her. Da vi fremsatte denne tanke og senere under videre drøftelser førte den frem, mødte den en vis formel tilslutning fra regeringens side. Vi har jo også forhandlet om denne tanke, og jeg havde egentlig troet, at det ikke skulle volde vanskeligheder at få almindelig tilslutning til den. Jeg måtte anse det for rimeligt, at folketinget var parat til at tage etsådant middel i anvendelse: at give besked om en saglig og sagkyndig undersøgelse eller udredning, hvad man vil. Jeg fandt egentlig, at et forslag og et ønske herom fra store oppositionspartiets side måtte være i overensstemmelse med de ønsker, som alle i det høje ting måtte have om på vigtige områder at stille bedre arbejdsredskab og arbejdsgrundlag til rådighed for folketinget.

Men vi har mødt lidt for store vanskeligheder. Det blev ikke til noget med et

økonomisk forlig, for regeringen holdt op med at forhandle på et vist tidspunkt, og derefter drog vi på ny sagen frem. Jeg vil her gerne til det høje ting sige, at i udvalget, hvor vi drøftede de økonomiske problemer, bad jeg udtrykkelig om fornyet samråd med den højtærede finansminister, med hvem vi havde drøftet disse ting så mange gange, for at nå et resultat. Den højtærede finansminister kom også til samrådet, men erklærede, at det vist ikke mere var hans sag. Udvalgets formand erklærede, at det var vist ikke noget at drøfte videre i dette udvalg, det kunne man f. eks. drøfte i det udvalg, der skulle behandle investeringsproblemerne, og den socialdemokratiske ordførers synspunkt var det, at det var vist slet ikke noget, der havde med de afgiftsproblemer at gøre, som vi behandlede. Jeg kunne kun anse disse socialdemokratiske indvendinger som udtryk for manglende vilje til at imødekomme vort forslag. Det havde været praktisk, om vi var nået til enighed med regeringen. Jeg måtte da konkludere, at med den tværhed og surhed, der prægede regeringen og ministrene ved den lejlighed, var der ingen anden vej end at gå til folketinget og fremsætte forslag. Det er det, vi har gjort, og jeg glæder mig over, at dette øjensynlig har haft en vis virkning på den høje regering, der gennem den højtærede økonomiminister nu i princippet gav tilslutning. Det kunne man lige så godt have gjort tidligere; så var vi nået længere frem, men man skal jo glæde sig over de syndere, der omvender sig.

Hvorfor er det inflatoriske problem et alvorligt problem for os? Den højtærede økonomiminister erkendte — omend med et lille forbehold — at det var måske nok rigtigt, at prisudviklingen i Danmark er stærkere end i andre europæiske lande. Jeg indrømmer, at der er et land, som overgår os; det er et land, vi drøftede meget i går, nemlig Island; det ligger ganske klart i spidsen, hvad den inflatoriske udvikling angår. Her kan vi hente nogen trøst. Vi kan også nok finde andre vesteuropæiske lande med en inflatorisk udvikling omtrent så stor som den danske, men det, der for os er afgørende, er, at vor inflation især er stærkere og betydelig stærkere end i de lande, med hvilke vi i særlig grad samhandler, og som vi har vor største udenrigsomsætning med: Vesttysk-

[Henry Christensen.]

land, Sverige, England, USA og enkelte andre lande. Det betyder, at hvis den inflatoriske udvikling her i landet i særlig grad er stærkere end i de lande, vi mest samhandler med, trues konkurrenceevnen derved og forringes væsentligt dér, hvor det er af størst betydning at bevare den stærke konkurrenceevne. I en europæisk udvikling, hvor vi må frygte, at der på forskellige områder kan opstå stigende afsætningsvanskeligheder, ikke mindst for afsætningsvarer, som i særlig grad har Danmarks interesse, er det klart, at inflationsproblemet set i den belysning bliver et særlig alvorligt problem for Danmarks vedkommende.

Det andet afgørende farlige i inflationsudviklingen er jo, at inflationen nødvendigvis med den kraft og styrke, den har haft, må virke som gift for opsparingen. Danmark er et kapitalfattigt land. Den tekniske udvikling må i disse år give vort land som mange andre lande langt større muligheder end nogen sinde, men det er en forudsætning, at man vil udnytte disse muligheder, at der bliver tilstrækkelige investeringsmuligheder, og at der bliver tilstrækkelig opsparing; derfor er formentlig den mest positive økonomiske politik, der kan føres, den, der i disse år giver os opsparing nok, at søge fjernet de hindringer, der måtte være for opsparingen, og den alvorligste hindring for opsparingen er den betydelige pengeforringelse, der har fundet sted og fremdeles finder sted.

Nu kan man jo nok sige, at det betyder, at der er nogle, der måske i øjeblikket er i stand til at anbringe penge til en høj rente, som jo er en af bagsiderne ved den stærke inflatoriske udvikling; men det betyder omvendt, at en lang, lang række mennesker, der gennem tidligere år har foretaget en opsparing, placeret en opsparing, mere eller mindre bundet, til en rente af 4, 5 eller 6 pct., bliver snydt i dag. De bliver frataget det, de måtte forudse var prisen for den opsparing de præsterede, og som samfundet har nydt gavn af, og det er jo dette, der betyder, at i tusindvis af sparere i dag med rette føler sig overordentlig dårligt behandlet af den økonomiske politik, der har medført denne stærke inflation. Derfor skabes der et meget dårligt klima for opsparing, og derfor har vi meget dårlige betingelser for at få den private opsparing — ikke til at vokse,

for det gør den heldigvis — men til at vokse tilstrækkelig stærkt, og det land, der i denne situation ikke fører økonomisk politik med dette for øje, fører ikke en tilstrækkelig fremsynet økonomisk politik.

Et tredje område, boligbyggeriet, lider naturligvis også voldsomt under den inflatoriske udvikling. Inflationen sætter sig jo spor i omkostningerne ved byggeriet på en lang række områder, dels i de direkte byggeomkostninger, dels i kraft af, at prisen på kapitalen, der skal finansiere boligbyggeriet, bliver alt for høj; derved bliver også huslejen alt for høj og husleje- og boligproblemerne alt for store.

Vi kunne fortsætte med at beskrive en række af de uheldige og meget vægtige virkninger, en sådan inflatorisk udvikling har; det skulle ikke være nødvendigt, men det er nok rimeligt endnu en gang at understrege betydningen heraf. Jeg tror ikke, der i det høje ting er egentlig uenighed om de synspunkter, jeg har anført, men det, vi må sige, er, at der har manglet fornøden vilje og fornødent mod til at sætte ind over for årsagerne til den inflatoriske udvikling. Man har villet snakke væk fra, hvad der var den egentlige årsag. Det er, som om regeringens indstilling over for den økonomiske politik har været den, at i og for sig var det rigtigt, hvad vi sagde, men det var lettere at lade være med at gøre noget ved det. Det var ligesom lettere bare at lade det gå uden at tage tyren ved hornene, uden at gøre sig den ubehagelige opgave klar, hvad der skulle til for at nedbryde den kraftige inflationsudvikling. Vi har hver vore meninger om, hvad der kunne gøres. Når vi har fremsat vort forslag, er det med det formål at forsøge at skabe et grundlag for en bedre drøftelse os imellem, en sagligere drøftelse, både på det politiske plan her i det høje ting og i befolkningen i al almindelighed. Jeg tror, vi vil gøre gavn derved. Jeg har den tro, at vi måske har vanskeligt ved at råbe hinanden nok op, hvis vi bare taler fra de skyttegrave, hvori meningerne hidtil har været gravet ned.

Jeg tror altså, vi kunne give god næring til en mere positiv og produktiv diskussion, hvis vi fik en saglig og sammenhængende belysning af de særlige danske inflationskilder. Det forstår jeg at den højtærede økonomiminister for så vidt nu også giver

[Henry Christensen.]

tilslutning til, men, siger han, han kan ikke forstå, og han vil kritisere, at vi specielt har bedt om også at få den automatiske indkomstregulerings betydning i forhold til den inflatoriske udvikling belyst. Ja, hvorfor har vi nu det? Ministeren vil gerne lægge det op til, at dette fra vor side skulle være et forsøg på at vende diskussionen imod nogle grupper eller noget i den retning. Det vil jeg gerne tage afstand fra, det er ikke meningen og ikke hensigten.

Når vi imidlertid har anset det for rigtigt og nødvendigt specielt at fremhæve, at undersøgelsen måtte omfatte spørgsmålet om, hvorvidt den særlige danske form for automatisk indkomstregulering beforder en særlig dansk inflation, har det sin begrundelse i, at denne automatiske indkomstregulering i den offentlige diskussion og i den politiske diskussion ligesom har været en hellig ko, ligesom har været et tabu, som det næsten var en eller anden statsforbrydelse at røre ved. Man har jo almindeligvis ikke længere tilsvarende automatiske indkomstreguleringer i andre lande, heller ikke i dem, det er naturligt at sammenligne med, og det må derfor være rimeligt at sikre sig, at vi får en belysning heraf. Jeg vil gerne sige til den højtærede minister og til det høje ting, at venstre så lidt som noget andet parti her i salen har ønsker om at tilrettelægge en politik, der er vendt mod andre.

Det er da ganske klart, at licitation, avancer o. s. v. er spørgsmål, der også er relevante, men forskellen er jo den, at det høje ting behandler disse spørgsmål. Tinget behandler problemet vedrørende licitation, tinget behandler problemet om indseende med priser og avancer o. s. v. Tinget har behandlet dem mange gange, og der er foretaget og foretages til stadighed undersøgelser med hensyn til grundlaget for pris- og avanceberegningen, og vi har ikke modsat os det — tværtimod er vi interesseret i at få konkurrencen til at virke og virke med rimelige liberale midler, fordi det er den bedste indkomstregulator, vi har, men man har ikke foretaget tilsvarende undersøgelser af den automatiske indkomstregulerings betydning. Det spørgsmål, vi derfor stiller os, og som alle må stille sig, er dette: er den automatiske indkomstregulering altid til

gavn for dem, der får deres indkomst reguleret? Eller er det sådan, at ordningen i stor udstrækning virker på den måde, at reguleringen, som jo også omfatter folketingsmedlemmernes vederlag, under visse forudsætninger uden videre beforder tilsvarende omkostnings- og prisstigninger, således at ingen lønmodtager, der får sin indkomst reguleret, har gavn af den del af indkomstreguleringen, der fører dette resultat med sig?

Lønmodtagerne er måske dem, der har stærkest interesse i, at den indkomststigning, der tages fra dem igen i form af tilsvarende højere priser og tilsvarende højere skatter, ikke udbetales. Om den del af indkomstreguleringen, der kan bevares som dækning for prisstigninger m. v., er tilstrækkelig, er et andet spørgsmål; det er derfor, vi beder om at få problemet undersøgt. Vi har ikke et bestemt standpunkt til problemet. Jeg vil i det hele taget advare imod bestemte standpunkter her, for formålet med undersøgelsen er netop, om jeg så må sige, at give god næring til en drøftelse uden på forhånd at have bestemte konklusioner.

Vi har altså blot villet sikre os, at fordomme og tabuer, der somme tider har hindret en sund drøftelse og undersøgelse, ikke får lov til fortsat at virke. Jeg tror, at sagligt må den højtærede minister give mig ret, men jeg tror, den højtærede minister hænger lidt fast i nogle af de tabuforestillinger, der kan være besværlige.

Hvis jeg var økonomiminister, ville jeg egentlig føle mig meget ængstelig over for det, der foregår. Vi ved, at hvis julipristallet stiger lige så meget, som aprilpristallet gjorde, kommer to dyrtidsportioner til udbetaling pr. 1. juli. Den højtærede finansminister har i sit 2-årige budget regnet med en så stærk inflation, at der skal ske regulering hvert halve år, d. v. s. en inflatorisk udvikling på mellem 5 pct. og 6 pct., måske snarere 6. Der er desværre meget, der tyder på, at finansministerens skøn ikke ligger i underkanten. Enhver med ansvar over for dansk økonomi må føle sig ængstelig, og derfor henstiller jeg til den høje regering virkelig at vise vilje til at lade foretage en undersøgelse, som er saglig, som ikke tjener partipolitiske interesser, ikke er udsprunget af de fordomme, der i for høj grad har be-

[Henry Christensen.]

hersket denne diskussion. Jeg tror, vi har brug for det, og jeg er glad for, at vi nu kan komme et skridt videre. Jeg kunne have ønsket, at vi havde fået dette sat i gang allerede for nogen tid siden.

Peter Nielsen: Det rent tekniske i det foreliggende forslag kan vi fra socialdemokratiet godt tilslutte os, nemlig at der nedsættes et udvalg til undersøgelse af inflationskilderne. Vi synes imidlertid, at selve formuleringen af forslaget til beslutning ikke er absolut heldig.

Det kan ikke nytte noget, man siger, at socialdemokratiet har været surt og tvært, og at vi nu skal hales med til nedsættelse af et sådant udvalg. Vi kunne sådan set sige, at vi har såmænd udvalg og kommissioner nok her i Danmark, og diagnosen kender vi vel efterhånden; det er mere kuren, man skulle beskæftige sig med. Når der bliver hævdet, at vi i afgiftsudvalget ikke har villet drøfte den slags spørgsmål, er det ikke rigtigt. På et givet tidspunkt var udvalget imidlertid ved at udvikle sig til en studiekreds i mere elementær nationaløkonomi, og vi skulle nu engang have de lovforslag, som udvalget var nedsat om, behandlet, selv om jeg erkender, at en diskussion, som man havde den til at begynde med, er fuldkommen på sin plads ved behandling af sådanne forslag.

Som den højtærede økonomiminister har været inde på, er det, der støder os lidt ved formuleringen af det foreliggende forslag, at man absolut skal tage et enkelt forhold, den automatiske indtægtsregulering, frem og pege på det. Nu siger det ærede medlem hr. Henry Christensen: ja men det er, fordi det altid har været tabu at tale om dette, det har været en hellig ko. Jeg ved nu ikke — når det ærede medlem har haft lejlighed til det, så har han da travet rundt med den ko ved en hvilken som helst lejlighed og peget på, at alle ulykker her i Danmark kom, fordi arbejderne fik for meget i løn.

Jeg ved ikke, om man i dag kan sige, om den bryggeriarbejder, der hidtil har arbejdet for 326 kr. om ugen og ofte for de penge har måttet forsørge kone og børn, at det er hans familie, der har levet over evne og er skyld i, at vi har inflation her

i Danmark. Jeg ved heller ikke, om det er tjenestemandslønningernes skyld: om man går i den tro, at det er lønningerne til politibetjente, sygeplejersker, skolelærere, funktionærer og postbude, ja, vi kan for den sags skyld også godt tage folketingsmænd med — om det er disse lønninger, der betyder, at vi lever over evne og har inflation.

Det væsentlige er imidlertid, at vi skal have dette udvalg nedsat og disse undersøgelser i gang.

Nu er det værd at understrege, at vi i Danmark, kan vi sige, altid har haft inflation. Den egentlige årsag hertil er, at det efter krige, hvor samfundsværdierne er blevet udhulet, har været nødvendigt at udhule pengeværdien på samme måde. Det er sket automatisk; det er noget, der også er sket i alle andre lande. Men vi erkender, at der har været lidt mere inflation her i landet end mange andre steder.

Det er ganske klart, at lønmodtageren er først og fremmest interesseret i at få inflationen stoppet. Han ejer sjældent store, faste værdier; han er afhængig af pengene, af lønnen, og når dens værdi svinder meget, er det ganske klart, at det i særlig grad er ham, det går ud over. Han har en beskyttelse i den automatiske dyrtidsregulering, men den kommer jo først, når andre har sikret sig øgede indtægter og dette har afsat sig i prisstigningerne. Det er rigtigt nok, at når han så får dyrtidsregulering, da kan vi få gang i den onde cirkel, men det er i hvert fald ikke lønmodtageren, der sætter den i gang.

Jeg vil også gerne rejse det spørgsmål, om det kunne gavne noget, om vi afskaffede den automatiske lønregulering. Vi har vel det mest rolige arbejdsmarked, noget land har, selv om vi altså må savne bagerne i øjeblikket. Gør vi op, hvor mange tabte arbejdsdage der fremkommer på grund af ulovlige og lovlige strejker, så kommer vi til et meget, meget lille tal. Det har betydning meget for dansk produktion og beskæftigelse, at vi har haft disse rolige forhold på arbejdsmarkedet. Tror man virkelig, at lønmodtagere, tjenestemænd, folk i det private erhvervsliv, funktionærer o. lign. ville opgive den beskyttelse, de har — andre kan nok beskytte sig på anden vis — uden at prøve at beskytte sig på anden måde? Hvis

[Peter Nielsen.]

man ophævede den automatiske lønregulering, tror man så, man fik 2-årige overenskomster her i landet? Tror man så, at tjenestemændene kun kom én gang om året og ville forhandle med finansministeren? Nej, i så fald blev det sikkert hver fjortende dag.

Vi går altså gladeligt med til nedsættelse af det udvalg, der er foreslået her. Men at springe over, hvor gærdet er lavest, og særlig fremhæve den automatiske lønregulering ville dog være forkert. Er det den, der er årsagen? Er der ikke mange, mange andre årsager? Folketingsudvalget skal vel udarbejde kommissorium for det sagkyndige udvalg, og jeg kunne tænke mig, at man måske i særlig grad kommer til at beskæftige sig med hele jordpolitikken, hvor man kunstigt har skruet værdierne op. Dette har sikkert været en endnu større inflationskilde end den automatiske lønregulering.

Haunstrup Clemmensen: Der kan jo ofte være uenighed om, hvordan man rigtigst karakteriserer et lands økonomiske situation. Imidlertid kan udviklingen være så markant, at man i en saglig drøftelse burde kunne enes om at nævne tingene ved rette navn.

Efter min opfattelse er vi i det danske samfund for øjeblikket inde i en alvorlig, inflationspræget udvikling. Jeg lagde mærke til, at den højtærede økonomiminister fortrinsvis talte om prisstigninger. Jeg synes, at der måske er grund til at sige det stærkere: at vi er ulykkeligvis inde i en inflationspræget udvikling, at bekæmpelsen af inflationen med andre ord ikke er lykkedes, og jeg går ud fra, at alle i dag er enige om, at tidligere tiders tale om, at den milde inflation måske var forsvarlig, bør ophøre. Der er vel givet skoleeksempler nok på, at den milde inflation i hvert fald ikke forbliver mild.

Dertil kommer det yderligere alvorlige forhold, at den inflationsmæssige udvikling er stærkere i Danmark, end den er i de fleste af de lande, vi skal samhandle med. Det behøver ikke nogen nærmere påvisning, hvilke alvorlige konsekvenser det har og i stigende udstrækning vil få for vor udenrigshandel, for vore eksporterhverv og også

for de erhverv, der skal konkurrere på hjemmemarkedet med udenlandske virksomheders produkter, fremstillet under en prisudvikling, der ikke er nær så rabiat som vor egen.

Dertil kommer de alvorlige vanskeligheder for opsparingen. Vi har nu i årevis både fra det ene og det andet af de store oppositionspartiets side forsøgt at bevæge den høje regering til at vise større forståelse for en begunstiggelse af opsparingen, og vi må vel sige, at en inflationspræget udvikling som den, vi gennemlever, er den aller-allerførste baggrund og den aller-allerførste hæmsko for en forøgelse af opsparingen. Det gælder også de mennesker, der livet igennem selv har forsøgt at spare op til deres alderdom. Når man taler om, hvem der trænger til compensation, hvem der har et efterslæbsproblem at kæmpe med, er der vel ikke tvivl om, at selvpensionisterne er en af de grupper, måske den gruppe, der har været hårdest ramt.

Vi synes derfor også fra det konservative folkepartis side, at der burde være en naturlig enighed om, at det var ønskeligt at få belyst årsagerne til denne særlig stærke danske inflationsudvikling, og vi synes, at det i og for sig var naturligt, hvis den forståelse og den glæde, den ærede socialdemokratiske ordfører gav udtryk for — jeg forstod, at det ærede medlem nu ligefrem gladeligt gik med til udvalget — havde demonstreret sig på et væsentlig tidligere tidspunkt og i væsentlig mere konkret form end nu, hvor det har været nødvendigt at fremsætte forslag her i folketingsalen.

Jeg synes også, det er værdifuldt at understrege her fra talerstolen, at den højtærede minister var så elskværdig at gå ud fra, at forslagsstillerne mente det alvorligt, når de sagde, at det skulle være en saglig undersøgelse. Alene det, at den højtærede minister er så elskværdig, kan jo skabe et klima, der lover en overordentlig hurtig og en overordentlig saglig undersøgelse — den højtærede undervisningsminister ville sikkert ikke have udtrykt det helt så elegant — men man må have lov at sige, at hele denne udtryksform viser et og andet om tankegangen i regeringskredse.

Jeg vil derfor gerne bekræfte den højtærede minister i hans opfattelse: det er fak-

[Haustrup Clemmensen.]

tisk forslagsstillernes alvorlige hensigt at få en saglig og en uvildig og en hurtig undersøgelse af disse alvorlige danske samfundsproblemer. Det er vor overbevisning, at man på baggrund af en sådan undersøgelse vil have en bedre mulighed for en saglig debat og derved få bedre muligheder for den bekæmpelse af inflationen, som vi desværre må erkende er mislykkedes i disse år i dansk økonomisk politik.

Baunsgaard: Det radikale venstre giver gerne tilslutning til det forslag, der her er fremsat om undersøgelse af inflationskilderne. Jeg tror, det er rigtigt, at vi får foretaget en sådan undersøgelse, og jeg finder derfor også, at initiativet under omstændighederne er rigtigt og fortjener påskønnelse.

Det ærede medlem hr. Henry Christensen var i sin tale i dag inde på — og det er forslagsstillerne jo i det hele taget inde på — om der kan påpeges særlige danske inflationskilder, og man fremdrager i den forbindelse specielt pristalsreguleringen. Der er næppe tvivl om, at det sagligt set er rigtigt, at vi her står over for et særligt dansk fænomen, som bør undersøges. Spørgsmålet er, om det er rimeligt at fremdrage et enkelt område, og om det er klogt med henblik på det, forslagsstillerne vil opnå. Jeg tror, at man ved en vurdering må sige nej til begge disse spørgsmål. Det er ikke rimeligt; vi har andre særlige danske forhold, som skal med i en undersøgelse, og det er næppe klogt ud fra den betragtning, at skal en undersøgelse have nogen virkning, skal den helst foregå i et sådant klima, at alle nærer tillid til, at undersøgelsen udelukkende er sagligt begrundet, og at man ikke på forhånd har taget stilling. Hvis man skal undersøge årsagerne, er det ikke klogt på forhånd, inden en sådan undersøgelse indledes, at slå fast, hvad årsagerne er. Jeg tror i det hele, at skal vi have et bedre klima for modvirkning af inflationstendenserne og de kraftigste påvirkninger fra inflationskilderne, er det en forudsætning, at alle kredse og alle grupper bestræber sig på fremfor at påpege svagheder hos andre at forsøge på at forstå andres forudsætninger og at finde svaghederne hos deres egne grupper.

Jeg kan derfor ikke lade være med at sige

til det ærede medlem hr. Henry Christensen, som nu i dag igen så stærkt fremdrog de særlige forhold omkring pristalsreguleringen, at nok er jeg enig i, at det er ét af de områder, der skal undersøges, men det ærede medlem må gøre sig klart, at såvel han som andre i folketinget vel nu og da begår ting, så man direkte må sige, at de har skabt en ny inflationskilde eller forstærket en allerede løbende inflationskilde. Jeg er jo bekendt med, at venstre eksempelvis i udvalget om landbrugslovsforslagene vil stille et ændringsforslag om forhøjelse af tilskud til landbruget med 150 mill. kr.

Jeg er nødt til over for det ærede medlem, sådan som han har diskuteret det i dag, at sige, at hvis man ikke samtidig anviser ny dækning for disse 150 mill. kr., har man her om ikke skabt en ny, så forstærket en eksisterende inflationskilde. Hvis man uden at kræve nye skatter op pumper penge ud i befolkningen, når det samlede forbrug i forvejen er for stort, nærer man inflationen. Derfor burde man sige oprigtigt, hvad det var, man ville: vi vil tage disse penge fra en anden del af befolkningen og give dem til landbruget. Så havde man ikke næret inflationen; så havde man sagt, hvad det egentlig var, man ville.

På tilsvarende måde må jeg sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at jeg er enig i, at vi normalt har et af de roligste arbejdsmarkeder i verden, men jeg tror ikke, det er klogt netop af det ærede medlem, hvis vi skal have saglighed ind i debatten, at nøjes med at sige dette til de danske arbejdere i dag. Det er nemlig ikke sikkert, at det er den udtalelse, der er mest påkrævet fra socialdemokratiets side i dag. Jeg tror, det var mere rigtigt, om det ærede medlem havde sagt, at det skulle vi gerne bevare. Det må dog give anledning til ængstelse, at man, til trods for at man stadig fremhæver betydningen af at have de kollektive overenskomster for de danske lønmodtagere, alligevel ved, at aldrig så snart har vi fået de kollektive overenskomster, før lønglidningen på de enkelte arbejdspladser begynder.

Jeg tror, at en sådan udtalelse ville gøre mere gavn, hvis den kom fra socialdemokratiet, end når den kommer fra mig. Jeg tror derfor, at det var en særlig forpligtelse for den socialdemokratiske ordfører at have

[Baunsgaard.]

sagt det i dag, ikke fordi jeg vil fremhæve, at det er værre end så meget andet, men fordi forudsætningen for at modvirke inflation først og fremmest er, at vi påpeger svaghederne hos os selv og forsøger at vinde forståelse for de særlige problemer hos de andre, så vi kan komme bort fra det, der faktisk er det mest kendetegnende for det danske samfund og de enkelte gruppers opførsel i dag, at man stiller sig i hver sit hjørne med skyklapper på og stiller krav uden hensyn til, hvilken indflydelse kravene opfyldelse vil få på de andre grupper. Det er vist den væsentligste årsag til, at det kniber med at få den tilstrækkelige forståelse for, at vi skal have genskabt, stærkere end vi har det, den økonomiske balance.

Poul Dam: Det forslag, som er fremsat af det ærede medlem hr. Henry Christensen m. fl., består i virkeligheden af to dele, dels det saglige, som tilsyneladende spiller en underordnet rolle: den undersøgelse, der skal foretages, dels det mindre saglige: et angreb på den automatiske indtægtsregulering, som — i en underforstået formulering — i særlig grad skulle befordre inflationen.

Om en automatisk indtægtsregulering nu overhovedet i sig selv kan befordre inflation, er et noget indviklet spørgsmål, som jeg ikke skal spille tingets tid med. I hvert fald er det forholdsvis klart, at et forslag af denne art og opstilling ikke kan få vor tilslutning. Vi vil dog gerne være med til den tilsyneladende saglige del af forslaget om nedsættelse af et udvalg af sagkyndige, der skal foretage en undersøgelse af, hvorvidt der findes særlige danske inflationskilder. Jeg ved ikke, om det er, fordi vi skal patentere dem som særlig danske, eller fordi vi skal gøre noget ved dem.

I det store og hele kan jeg på mange måder holde mig til, hvad den højtærede økonomiminister sagde, ikke mindst om den automatiske lønregulering, men også til, hvad han fremførte om de ukendte ind-

komster, som jo er en ganske væsentlig del af det økonomiske klima, hvori inflationen opstår. Jeg er meget enig. Vi må i øvrigt have en forholdsvis høj profit her i landet, når det kan lade sig gøre at arbejde med det nuværende høje renteniveau. Det har jo tilsyneladende ikke i større udstrækning været hindrende for en mængde, delvis meningsløse investeringer i det private erhvervsliv.

Endelig må der vel også være andre danske inflationskilder end dem, der hidtil har været talt om. Der er vel også andre hellige køer end regeringens. Det er i hvert fald for os, der har beskæftiget os en lille smule med ejendomsbeskatningen, typisk, at venstre og de konservative ustandselig foreslår ejendomsbeskatningen nedsat og grundværdistigningen befriet for de byrder, som hidtil har været lagt på den, noget, der efter min og også mange andres mening kun kan virke inflationsfremmende.

For øvrigt er en snæver nationaløkonomisk forklaring vel næppe tilstrækkelig, når man taler om inflation. Her er i betydelig udstrækning tale om social-psykologiske forhold. Det er vel næppe, som tidligere nationaløkonomer troede, alene pengemængden, der er afgørende, men nok så meget hele tilliden til pengevæsenet. Det har jo vist sig, at det var tilliden til pengevæsenet, der var bristet i de tilfælde, hvor opsparingen forsvinder, og man kan vel nok fastslå, at tilliden til dansk pengevæsen er forholdsvis ringe i øjeblikket. Dette har forskellige årsager. Jeg skal komme tilbage til en enkelt senere.

Dette forhold fører bl. a. til det, man fra nogle sider ville betegne som kompensationsraseri. Dette kompensationsraseri er det nemt at sige onde ord om, men det er nok værd at huske, hvad der er årsagen dertil, nemlig en ganske velbegrunnet frygt for, at den økonomiske udvikling vil medføre, at man bliver stillet ringere ikke alene i forhold til andre, men også absolut set ringere, hvis man ikke holder sig fremme. Der er adskillige grupper, som med den

[Poul Dam.]

prisudvikling, vi har haft, med den skatte- og afgiftsudvikling, vi har haft, har kunnet nære denne frygt. Man kunne f. eks. nævne den lille gruppe, der ikke kan få kompensation, som det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen nævnte, nemlig selv-pensionisterne, som reelt bliver stillet ringere og ringere i øjeblikket. Andre ville blive stillet ringere ved ikke at holde sig fremme i tiden.

En væsentlig årsag hertil ligger jo i den tradition, vi efterhånden får for, at alt, hvad der hedder stigning i indtægterne, skal opsuges helt eller delvis igennem indirekte afgifter. Denne omlægning af skattesystemet til de indirekte afgifter, som i så høj grad er foregået på den borgerlige oppositions initiativ, har jo medført, at alle, som ikke får deres lønninger og indtægter forbedret i en situation, hvor samfundet i øvrigt er inde i en indtægtsstigningsbølge, bliver svækket i næste omgang, når de indirekte afgifter kommer. Man bliver nødt til for overhovedet at forsvare sig mod denne situation at få en slags kompensation på forhånd. Begrænsningen af efterspørgselspresset bliver dobbelt så stor, som den ellers skulle have været, fordi kompensationen er delvis bestemt af frygten for de indirekte skatter, der ellers ville ramme. Disse indirekte skatter er altså, så vidt jeg kan se, positivt med til at fremme inflationen, fordi de fremmer kompensationspresset.

Så kunne man vel endelig spørge, når talen er om tilliden til pengevæsen og tilliden til økonomien i det hele taget: hvem er det egentlig, der skaber mistillid til dansk økonomi? Man kunne sige, at det er forholdene i sig selv, det gøres ikke godt nok; men man kunne også i høj grad pege på det ansvar, som den politiske kamp og den politiske stemning i det hele taget har. De partier, som tror, at de skal have regeringsmagten på et eller andet tidspunkt — hvad uheldigvis folketingsvælgerne og ikke en Gallup bestemmer — har gennem den meget store presse, de behersker, skabt en sådan mistillid, at stemningen i almindelighed bliver sort. Denne mistillid må i sig selv være med til at skabe et inflationsagtigt pres.

Man kunne måske sige endnu en ting til

dette forslag, nemlig at det er interessant at høre, at venstre og de konservative, som plejer at vide alt om, hvordan alting skulle gøres meget bedre, end regeringen og alle andre partier er i stand til, altså har brug for denne undersøgelse; de ved ikke, hvad der er i vejen med landet. Derfor må vi måske være glade for, at de ikke sidder med større magt, end de gør. Når man ved, hvad de plejer at sige om, hvor ulykkeligt dette land er stillet, så forstår man ikke, at de vil fremsætte et forslag, som antyder, at der endnu er tid til en undersøgelse, og at de antyder, at de selv har brug for en sådan undersøgelse for at finde ud af, hvad der er i vejen med dette lands styre.

Rimstad: Man må have lov til at stille det spørgsmål: er det hensigtsmæssigt at nedsætte et udvalg som det her foreslåede til undersøgelse af inflationskilderne, når det på forhånd må stå klart, at en sådan undersøgelse tilsyneladende ikke kan føre til noget synderligt resultat, al den stund der i det høje ting formodentlig ikke er flertal for at afskaffe inflationen? Men en undersøgelse kan vel altid, også her, skabe klarhed, og bl. a. af den grund vil vi støtte dette forslag.

Af hensyn til forslagets bemærkninger, som synes uklare, forekommer det mig nødvendigt at slå fast, at der kun er én hovedårsag til den nuværende inflation: det er alene den store aktivitet, der efterspørger arbejdskraft, som ikke er til stede. Arbejdskraft er i øjeblikket en betydelig mangelvare, der falbydes som andre varer til stadig stigende priser. Deri er intet naturligt. Det må være enhver ret at sælge den vare, han kan tilbyde, til den højest mulige markedspris.

Fejlen ved dansk økonomi er imidlertid, at denne mangel på arbejdskraft ikke er resultatet af en naturlig økonomisk udvikling, men resultatet af den ekspansive økonomiske politik, som regeringen har ansvar for, der har fremkaldt et efterspørgselspres, for hvilket der ikke har været dækning, hverken i den offentlige eller den private kapitaldannelse. Vort parti har ved flere lejligheder påpeget dette, uden at det har givet andet resultat end nogle meget personlige bemærkninger fra den højtærede finansminister, men vi skal gerne gentage,

[Rimstad.]

at vi anser regeringen for ødsel, fordi den ekspanderer den økonomiske politik ud over det forsvarlige og derved fremkalder og forstærker den igangværende inflation.

Men det er ikke alene staten, der er i skyld i skævheden i vor økonomi, også kommunerne bidrager væsentligt dertil. De bærer ved til et inflationsbål, fordi de ikke har den fulde pligt til at skaffe dækning for alle udgifter, men har kunnet hente denne dækning hos staten. Der må efter vor opfattelse tilvejebringes et andet grundlag for kommunal økonomisk politik, så at ansvaret for dårlig økonomi alene pålægges de enkelte kommuner. En ændring af den bestående refusionspolitik bør derfor være et af de første skridt til sanering af landets økonomi.

Ligeledes forekommer det mig, at kommunerne i deres langsigtede økonomiske politik ikke tager tilstrækkeligt hensyn til sammenlægningsplanerne; det gælder skolebyggeri, opførelse af administrationsbygninger og andre ting. Jeg er bange for, at mange kommuner på dette område foretager fejlinvesteringer, som koster samfundet alt for mange uheldigt anvendte penge.

Men naturligvis, heller ikke det private forbrug er sagesløst, når ansvaret for inflationen skal placeres. Det har i dag nået et omfang, som der slet ikke er basis for. Pengestramningen har ikke kunnet bremse stigningen i privatforbruget, fordi det på det organiserede kapitalmarked har været muligt at skaffe dækning for forbruget, for et pengeforbrug, der normalt ikke har med kapitalmarkedet at gøre. Obligationsudstedelsen har taget et sådant omfang, at man får det indtryk, at det er efterspørgslen fra byggeriet og det private forbrug, der alene er bestemmende for obligationsmassens omfang, hvor det burde være størrelsen af den opsparing, der skal finansiere købet af disse obligationer.

Det er netop realkreditens grundidé, at der stedse skal være et passende forhold mellem mængden af obligationer, der sættes i cirkulation, og efterspørgslen efter disse obligationer. Vore realkreditinstitutioner har beklageligvis negligeret denne grundidé til skade for såvel obligationsdebitorers som obligationsejeres interesser. Derfor er det et spørgsmål, om man ikke burde gå over

til et realkreditsystem som det svenske, hvor kapitalen tilvejebringes, før obligationerne udstedes. Det statsfinansierede byggeri var i sin tid behæftet med mange svagheder, men det rummede den fordel, at der kun blev bygget i det omfang, det var muligt at skaffe dækning over budgettet ved optagelse af lån på det indenlandske marked eller ved større offentlig opsparing. Det nuværende system har ikke været underkastet de samme dækningsbestemmelser, og det er vel til syvende og sidst her, man skal finde den forstærkende årsag til den meget stærke inflation, vi har i dag.

Man kan derfor med fuld ret kalde vor øjeblikkelige inflation en obligationsinflation. Det kan pålægges banker og sparekasser at føre en forsigtig udlånspolitik, men hvad hjælper det? Et sådant påbud får først mening, når alle de øvrige finansieringskilder — og vi tænker her særlig på realkreditinstitutionerne — underkastes samme betingelser som banker og sparekasser. Vi ser i et sådant manglende påbud en væsentlig årsag til det høje renteniveau, vi i dag har. Vi efterlyser også andre begrænsninger af det private forbrug, begrænsninger, som må kunne befordre opsparingen og begrænse importen af private kapitalgoder.

Vi anbefaler, at man tager spørgsmålet om forhøjelse af den kontante udbetaling ved køb af afbetalingsvarer op til overvejelse. En forhøjelse til 40 pct. af købesummen, som man havde det i en tidligere svag økonomisk periode, vil utvivlsomt betyde en begrænsning af forbruget og en hårdt tiltrængt stimulering af opsparingen.

Formålsopsparingen er et væsentligt led i bankers og sparekassers propaganda for opsparing. Jo færre krav der stilles til folks opsparing, des mindre chance er der for, at en opsparingspropaganda vil få noget resultat.

Vi kan således tilslutte os forslaget om nedsættelse af et udvalg til undersøgelse af inflationskilderne, selv om denne undersøgelse efter vor opfattelse for længst burde have været foretaget af det økonomiske råds formandskab; hidtil har den vejledning, vi har fået fra dette formandskab, ikke bidraget til nogen sanering af dansk økonomi.

Jeg vil udtrykke håbet om, at det høje

[Rimstad.]

ting nu selv formår at løse de selvskabte økonomiske problemer, således at landets konkurrencemuligheder i forhold til udlandet ikke forringes yderligere. At arbejde sig ud af de vanskeligheder, som regeringen gennem sin ubetænksomme overekspansion af den økonomiske politik har bragt os i, kan blive tilstrækkelig vanskeligt.

Erhard Jakobsen: Når man har haft lejlighed til i en snes år at diskutere de problemer, det her drejer sig om, med repræsentanter for venstre og de konservative, og når man i al den tid hver gang har hørt præcis de samme argumenter om opsparing og inflation, kan man nok have sine tvivl om, hvorvidt en nedsættelse af et udvalg kan ændre denne argumentation væsentligt. Men man har lov at håbe, og håbet støttes i hvert fald af de, skal vi sige verbale store håndsving, det ærede medlem hr. Henry Christensen havde om mod og vilje og om at tage tyren ved hornene o. s. v. Det kan tyde på, at man ikke blot vil drøfte, men at der skal ske noget, at der skal foretages noget, at man vil nå frem til at foreslå visse ting.

Jeg har mine tvivl med hensyn til, om det er rigtigt, at der er en så katastrofal virkning for opsparingen i dette, at priserne stiger. Det er vistnok i høj grad tvivl underkastet. Jeg tror, man får vanskeligt ved at dokumentere det, men det er i og for sig ligegyldigt i denne forbindelse. Vigtigt er det at fastslå, at kan man øge opsparingen, vil det i hvert fald have en gavnlig indflydelse på prisudviklingen — derom kan ingen tvivl være — og det er det væsentlige.

I denne forbindelse vil jeg gerne føre udvalgets tanker — uvidende om, hvorvidt jeg selv kommer med i det eller ej — hen på det, som er nævnt så tit, men som man egentlig aldrig har taget rigtig fat på, nemlig pristalsregulerede obligationer. Det, der ligger bag denne tanke, er jo, om man kan lokke et helt nyt udlånerpublikum frem, nemlig et publikum af udlånere, som i dag ikke er så glade for at låne deres penge ud, fordi de er bange for, at det, de får tilbage, er for lidt værd. Jeg tror, at en stor del af de køb, der finder sted af sommerhusgrunde og byggegrunde rundt omkring i Nordsjælland — det er jo dér, vi alle kan se

det — foretages af folk, der er bange for, at de ikke på anden måde kan sikre sig, at deres ledige penge bevarer den værdi, de har i øjeblikket.

Vi var for halvandet års tid siden nogle stykker herinde, der diskuterede, hvilken rente folk mon egentlig ville låne deres penge ud til, og hvad de ville nøjes med, hvis de kunne være sikre på at få deres penge tilbage den dag, de efter aftalen skulle betales, med samme købekraft, som da de lånte dem ud. Vi nåede dengang til 4-4½ pct., og jeg vil tro, at man i dag ikke behøver at gå over 5 pct. for at få folk til at låne penge ud, når de blot er sikret, at de på tilbagebetalingstidspunktet får den fulde købekraft, og det vil altså sige, at der vil være tale om pristalsregulerede obligationer.

Jeg ved, det har været drøftet mange gange før; jeg ved, det har været undersøgt før, men jeg skal lige pege på et ganske bestemt område, hvor jeg synes der er gode muligheder for at bringe pristalsregulerede obligationer i anvendelse, nemlig i forbindelse med et boligbyggeri. Jeg siger det, fordi vi har et forsøg i gang dér, hvor jeg virker til daglig, idet vi prøver at kombinere boligbyggeri og udlejning af lejligheder med pristalsregulerede obligationer. For at gøre obligationerne fuldstændig sikre er det kommunen, der skal udstede dem, og der kan ikke være tvivl om sikkerheden, når man kender den kommune, det er klart.

Med kommuneobligationer skulle sikkerhedsmomentet være helt i orden. Kommunens sikkerhed ligger deri, at de lejligheder, som man nu kan opføre og udleje til en væsentlig lavere pris, fordi man kan finansiere med en rente på 4½-5 pct., vil man kunne lade stige med pristallets udsving uden derved at sætte lejererne i vanskeligheder, idet man formentlig altid kan gå ud fra, at indtægten stiger noget stærkere end priserne. Derfor vil lejerne aldrig have vanskeligt ved at betale, derfor kommer kapitalen aldrig i nød, og det vil sige, at også kommunens sikkerhed er hjemme.

Jeg beder om, at udvalget vil prøve på midt i alle de øvrige undersøgelser også lige at ofre lidt tid på den side af sagen, som kun er én af mange sider. Jeg tror, det er et sted, man kan hage sig fast, og hvor man måske kan udrette noget.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg vil gerne først sige lidt om det hovedproblem, som er rejst i forslaget til beslutning, og som det ærede medlem hr. Henry Christensen gjorde en hel del ud af, nemlig påstanden om, at inflationen i Danmark er stærkere end i andre lande.

Det er rigtigt, at tallene for den seneste tid synes at vise dette, men vi kan dog i det økonomiske råds beretning, som kom for ikke så længe siden, læse en helt anden vurdering. Her understregede man netop, at pris- og lønudviklingen i Danmark havde været noget svagere end i andre lande. Nu er det sådan, at man altid kan finde et år at tage som udgangspunkt, når man skal stille en statistik op, ikke altid, men ofte, således at man kan få det resultat, man gerne vil have. Det kommer an på, hvilket år man vælger som udgangspunkt. Jeg har indtryk af, at det er noget i den retning, man har gjort, når jeg ser de tal, som det ærede medlem hr. Henry Christensen gav oplysning om i sin fremsættelse.

Det må være mere rimeligt at tage en længere periode og se på, hvordan det så har udviklet sig. Her har det ærede medlem hr. Henry Christensen ligesom alle vi andre de tal, der står i betænkningen fra et af buketudvalgene, hvor man fik en række oplysninger fra statistisk departement om løn- og prisudviklingen. Det var dem, jeg sigtede til med min bemærkning om, at man bør se på de lande, der har haft en mindre prisstigning end Danmark, og det ærede medlem hr. Henry Christensen lagde så stor vægt på, at der er en del lande, vi har en stor samhandel med, og i forhold til hvilke vi har haft en for stærk prisstigning. Men det viser sig, at når man ser på tallene i den omtalte betænkning, er det vel rigtigt, at f. eks. Vesttyskland kun har haft en stigning i prisniveauet på 24 pct. fra 1953 til 1964 mod vor stigning på 45 pct.; vi kan også godt sige, at vi har haft en meget stærkere prisstigning, end Vesttyskland har haft. Ser vi nu på lønudviklingen for den samme periode og de samme lande, viser det sig, at i Vesttyskland er lønnen steget 129 pct. siden 1953.

Den er også steget ganske pænt i Danmark, nemlig 120 pct., men det er dog, synes jeg, af en vis værdi at undersøge

disse tal og se, hvad der kan være årsagen til, at man i Vesttyskland har en stigning i lønniveauet på 129 pct. mod Danmarks 120 pct. og en stigning i prisniveauet på 24 pct., hvor vi har haft en stigning på 45 pct. Det viser netop, at man ikke uden videre blot kan tage tallene for priserne og så sige, at det er sådan og sådan; man må også se på, hvorfor det er sådan.

Dér er det vel rigtigt, som jeg siger — det synes disse tal i hvert fald at dokumentere — at man ikke udelukkende kan tage lønnings-tallene, sådan som man er tilbøjelig til, og som man har været tilbøjelig til og stadig væk er tilbøjelig til her i landet. Når man diskuterer spørgsmålet om prisudviklingen, er det hele tiden lønningerne, man kigger på. Der må være andre forhold, som gør, at vi i Danmark har en stærkere prisstigning end i andre lande. Der er også lande, der har lige så stærk prisstigning, som vi har.

Om pristallet vil jeg gerne anføre nogle få bemærkninger og for det første understrege, hvad det ærede medlem hr. Peter Nielsen sagde, at vi ikke må glemme, at netop den omstændighed, at vi har denne pristalsregulering, bevirker, at man kan slutte 2-årige overenskomster på arbejdsmarkedet. Det er meget muligt, at der ville opstå en betydelig uro på arbejdsmarkedet, hvis ikke vi havde en sådan pristalsregulering. Men dertil kommer — jeg vil dog ikke gå alt for langt ind i denne debat, det er det, udvalget skal undersøge; jeg mener i og for sig, det er forkert, at alle disse problemer er blevet rejst her — at det efter mine erfaringer er sådan, at vi netop igennem vor pristalsregulering af lønningerne har fået — i hvert fald i perioder — en roligere lønudvikling, end man har haft i visse andre lande. Det har vi konstateret ved undersøgelser, der er foretaget af Dansk Arbejdsgiverforening og LO i fællesskab. I perioder, hvor der har været mulighed for at give dyrtidsregulering, har der været en betydelig mindre lønglidning end i andre perioder. Det er også en ting, man må tage med i billedet.

Ser vi på de lande, der ikke har nogen pristalsregulering af lønningerne, og det er de fleste, kan vi ikke konstatere, at de har en væsentlig anden udvikling i lønningerne, end vi har. Hvis man ville begrænse stig-

[Økonomiministeren.]

ningerne, mon det så ikke var pristallet, man skulle afskaffe? Jeg tror, det er klart, at hvis man ikke havde nogen målestok, man kunne henvise til, kunne man måske begrænse inflationen, men jeg går ud fra som givet, at de ærede forslagsstillere ikke har tænkt på at afskaffe pristallet for derved at afskaffe inflationen.

Altså, hvis man har et pristal, et pristal, der viser udviklingen, viser al erfaring fra de andre lande, at dette pristal indgår i de forhandlinger, som organisationerne fører, f. eks. i Sverige. Resultatet er, at man praktisk taget har samme udvikling, som vi har. Holland har heller ikke nogen pristalsregulering af lønningerne. De har oven i købet haft en temmelig streng regulering af lønningerne på statsligt niveau, men ser vi på tallene, viser det sig, at lønudviklingen i Holland uden pristalsregulering er praktisk taget parallel med lønudviklingen i Danmark, simpelt hen fordi man har været nødt til ved disse reguleringer af lønningerne, der er blevet godkendt af det offentlige, at tage hensyn til den prisudvikling, der har fundet sted.

Derfor skal man altså ikke uden videre tro, at bare man afskaffer pristalsreguleringen af lønningerne, har man også afskaffet lønbevægelsen. Det er et helt andet problem. Det var da også det, der var resultatet af den undersøgelse, der blev foretaget i 1952. Det er nemlig heller ikke rigtigt, at der ikke er foretaget nogen undersøgelse, som det ærede medlem hr. Henry Christensen var inde på, idet han sagde, at her havde vi et særligt problemkompleks, fordi det ikke var undersøgt, men det var der så meget andet der var. Det er ikke rigtigt. Der var nedsat et udvalg til undersøgelse specielt af lønreguleringens betydning for prisudviklingen. Det afgav betænkning i 1952, og i denne betænkning kom man stort set til det resultat, at der ikke var noget vundet ved at afskaffe den automatiske lønregulering. Men selv om vi har denne betænkning fra 1952 med dette resultat, vil jeg da ikke på nogen måde modsætte mig, at dette spørgsmål tages op til en fornyet undersøgelse og drøftelse med det formål at finde frem til et eller andet.

Jeg tror ikke på — og det vil jeg gerne

sige klart og tydeligt — at en afskaffelse af den automatiske pristalsregulering af lønningerne i noget væsentligt omfang kan betyde en mindre løn- og prisstigning. Når man nu diskuterer løn- og prisstigning og gerne vil tegne det lidt sort, må jeg dog gøre den bemærkning, at indkomststigningen her i landet langt overstiger den stigning, vi har haft i priserne. Det kom også frem, da direktør Hoffmeyer forleden var inde på, at realindkomsten i Danmark fra 1957 til 1964 er steget med 33 pct. Det betyder dog, at de fleste grupper her i landet — ikke bare lønmodtagerne, men også andre grupper — har haft stor gavn af den økonomiske udvikling, vi har været igennem. Den har måske nok været karakteriseret af et lidt for stærkt tempo — det vil jeg gerne give det ærede medlem hr. Rimstad medhold i — ikke mindst hvad angår investeringerne.

Det er ikke rigtigt, at vi her i den sidste periode har levet over evne, ikke i den forstand, at det er forbruget, der har udviklet sig særlig stærkt. Det er ikke steget så meget, som den gennemsnitlige produktion er steget. Det er først og fremmest investeringerne, der er steget, og det er min opfattelse, at de allerfleste inden for de ærede medlemmers partier, venstre og det konservative folkeparti, mener, at vi ikke skal have mindre investering, men mere investering. Man har ikke villet lytte til mit råd, der gik ud på en nedsættelse af den generelle afskrivningsprocent fra 30 til 20; det er der heller ikke politisk mulighed for at føre igennem her i folketinget. Man har altså ikke villet ind på, at man måske kunne regulere på det område. Men når man ikke vil regulere på noget område, når man ikke vil have et mindre boligbyggeri, men et større, når man ikke vil have et mindre landbrugsbyggeri, men et større o. s. v., så er det svært at påvise virkelige midler til at begrænse den — kan man godt sige — noget inflationsprægede udvikling, vi har i øjeblikket.

Det er simpelt hen det store efterspørgselspres, vi har i det danske samfund i dag, som er det afgørende, og her er det ikke rigtigt, som det er blevet hævdet her fra talerstolen, at regeringen ikke har gjort noget og ikke har villet gøre noget. Hvis

[Økonomiministeren.]

der er nogen, der har gjort noget, og nogen, der har turdet gøre noget, så er det netop regeringen.

Man har sagt, at den politik, regeringen har ført, har været en politik med blod, sved og tårer; den har pålagt befolkningen store byrder — det er også venstrepressen, der har kørt på den melodi — og det er da klart, for det er nødvendigt. Det vil sige, at det i virkeligheden er denne regering, der har taget på sig at sige til befolkningen, at det er nødvendigt at gennemføre disse meget betydelige skatter, ikke for at føre en økonomisk politik med stærk begrænsning af forbruget — det er nemlig en af de fejltagelser, der verserer i øjeblikket — men simpelt hen for at skaffe dækning for de udgifter, som de ærede medlemmers to partier i høj grad har været med til at bevilge ved at stemme for lovene her i folketinget. Regeringen siger klart og tydeligt til befolkningen, at disse udgifter skal dækkes, og det er i hvert fald ikke inflationspolitik, men det er inflationspolitik, hvis man ikke vil være med til det. Derfor mener jeg, at det først og fremmest er regeringen, der i dag fører den politik, som er nødvendig for at begrænse inflationen.

Men som jeg sagde i mit første indlæg: pengepolitik og finanspolitik er ikke tilstrækkeligt til at løse det moderne samfunds inflationsproblem; der må føres indkomstpoltik. Det er jo et spørgsmål om omkostningsstigningerne. Derfor kommer vi ikke uden om at føre en sådan indkomstpoltik, og skal vi det — selv om den ikke er lykkedes i øjeblikket, må tanken føres videre — er det nødvendigt, at ikke kun lønmodtagerne er med i denne indkomstpoltik, men også selvstændige erhvervsdrivende, og det er nødvendigt, at vi får en indkomststatistik, som i fuldt mål svarer til det, vi har brug for i et moderne samfund. En sådan har vi ikke i dag. Jeg opfordrede faktisk til et svar på dette fra de to partier: vil man være med til at skabe en virkelig indkomststatistik, sådan at det ikke blot er lønmodtagernes indkomster, man har oversigt over, men også de selvstændige erhvervsdrivendes, og i lige så stort omfang som den oversigt, man nu har for lønmodtagerne inden for Dansk Ar-

bejdsgiverforening? Vil man være med til det? Jeg kommer til sin tid med forslag her i folketinget, når sagen er drøftet færdig med statistisk departement, og jeg håber på velvilje, sådan at vi kan komme et lille skridt videre og få en bedre statistik, også for andet end lønindkomsterne.

Til det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen vil jeg sige med hensyn til hans opfordring om at holde op med at tale om den milde inflation, at det vil vi da også gerne, men dermed er den milde inflation jo ikke afskaffet. Det, der er problemet, er at skabe en sådan økonomisk politik, at vi undgår den milde inflation, og det er der i alt fald ingen der har kunnet endnu i de vestlige lande, hvor man har fuld beskæftigelse.

Der er ét land, der har prøvet på det, og jeg tror, at det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen kender det; det er USA. I USA har man i mange år forsøgt at føre en politik, der holder prisstigningen nede, men så må vi ikke glemme, at der i USA er 5 millioner arbejdsløse. USA har fået arbejdsløsheden, fordi man har ført en økonomisk politik, der skulle holde priserne nede. Vi ser da også — og jeg tror, det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen kender det — at de fleste af de førende amerikanske økonomer i dag har sagt farvel til denne politik og har sagt til den amerikanske regering, at hvis man vil have afskaffet denne arbejdsløshed på 5 millioner, må der også i Amerika føres en sådan politik, at den samlede efterspørgsel i samfundet bliver stor nok til at beskæftige de mennesker, der skal have arbejde. Man er ved at tage afstand fra den hidtidige politik, og derfor tror jeg også, at man i de kommende år vil se, at priserne i Amerika stiger noget mere end hidtil.

Spørgsmålet er, hvordan man bekæmper prisstigningerne; men som jeg har sagt det før: det kan vel ikke være rigtigt, at disse prisstigninger, som desværre er en følge af den fulde beskæftigelse, skal bekæmpes så hårdt, at vi vender tilbage til arbejdsløshed; en sådan politik tror jeg heller ikke det ærede medlem hr. Haunstrup Clemmensen vil være med til.

Jeg vil gerne understrege det, som det ærede medlem hr. Baunsgaard sagde, at hvis der skal være mulighed for at få et

[Økonomiministeren.]

resultat ud af dette udvalgsarbejde, må der fra alle sider være tillid til, at det bliver en saglig undersøgelse, og jeg kan da ikke på forhånd her sige, at jeg har tillid til, at venstre og de konservative virkelig er sagligt indstillet over for dette problem. Der har i den senere tid været et utal af ledende artikler, i hvert fald i venstrepressen, om dette inflationsspørgsmål, og de har alle sammen kørt på, at den automatiske lønregulering var det store onde.

Til det ærede medlem hr. Rimstad vil jeg kun sige én ting, og den vedrører refusionsordningerne. Jeg er enig i, at der her er et væsentligt problem, og det er da også taget op i investeringsudvalget, som vil arbejde med det og til sin tid komme med et forslag, som måske kan hjælpe lidt på dette punkt.

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Det er mange ting, den højtærede økonomiminister har bragt ind i debatten om et forslag, der går ud på at sikre folketinget oplysning og viden på et bestemt område. Jeg skal ikke gå ind på alle de områder, økonomiministeren her behandlede, men ministeren må ikke tage det som udtryk for, at den, der tier, samtykker — i dette tilfælde altså i ministerens meninger.

Der er dog et par ting, jeg nødvendigvis må gøre nogle bemærkninger til. Den ene er, at ministeren nu igen ligesom i første omgang drager sammenligninger mellem prisudvikling og lønudvikling i Danmark og i Vesttyskland og som en slags bevisførelse siger, at i Vesttyskland er lønningerne steget stærkere end i Danmark — så det kan altså ikke være så slemt her i landet.

Jeg vil gerne sige til økonomiministeren, at jeg og mit parti ønsker højere reallønninger, og jeg tror ingen i det høje ting har ønske om andet, end at lønningerne kan stige så højt, som produktiviteten og produktionen giver grundlag for. Men det problem, vi har rejst, er, hvilken interesse vi har i fiktive lønstigninger, som der ikke er nogen reel købekraft bag ved. Når Vesttyskland har haft en udvikling med stærkere lønstigninger og mindre prisstigninger, kan det måske skyldes, at man dér i denne

periode har haft en stærkere produktivitetsstigning end i Danmark.

Det er efter min mening en god ting, og jeg er tilhænger af, at vi kan nå noget i den retning. Det spørgsmål, vi må rejse, højtærede økonomiminister, er: hvem har interesse i en almindelig udvikling, hvor vi giver hinanden indkomststigninger, som er dækningsløse, og som vi skal tage fra hinanden igen? Det er hovedproblemet, og det er det, vi har bedt om en undersøgelse af.

Den højtærede minister beskæftigede sig også med problemet pristal, pristalsregulering og den automatiske regulering i det hele taget og sagde, at spørgsmålet var, hvad der var mest fordel ved: at have en sådan automatisk regulering eller ikke at have den. Især understregede ministeren, at man måtte ikke tro, at hvis vi ingen automatisk regulering havde, skulle der ikke ske regulering af lønningerne, så skulle der ikke ske lønstigninger. Det er der ingen af os der forestiller sig. Det er ganske klart, at der finder regulering af lønninger og indkomster sted her i landet og i andre lande; i alle lande finder der reguleringer sted; men spørgsmålet er, på hvilket grundlag reguleringerne skal finde sted. Skal man også i drøftelserne om reguleringerne lade indgå overvejelser af, om det, hvis vi f. eks. er stillet over for en prisstigning, der alene er en prisstigning på det, vi køber, og som gør Danmark fattigere, automatisk giver grundlag for, at vi kan bevilge en del af befolkningen større indkomster, uden at det giver inflation, og uden at det på anden vis skaber urimeligheder? Det er det problem, vi gerne vil have skal indgå i forhandlingerne, og det var det problem, som det tidligere medlem hr. Hans Rasmussen var inde på, da han på et vist tidspunkt udkastede den tanke, at det måske var fordelagtigere med en halvautomatisk regulering, og at man derfor — som i Sverige og Norge og andre steder — skulle tage ind i overvejelserne, om der er mulighed for at give indkomstreguleringer uden gennem højere priser og skatter at tage dem fra de pågældende grupper igen. Lønmodtagere, ja, alle har efter min mening en saglig interesse i, at dette kommer til at indgå i disse drøftelser.

Den højtærede økonomiminister vendte tilbage til et af sine yndlingstemaer: hvordan

[Henry Christensen.]

man kan få begrænset især nogle af erhvervs- livets investeringer. Et af ministerens meget yndede temaer er jo, at det er afskrivningsprocenten, vi skal have ned, og det vil ministeren stadig gerne have. Jeg vil ikke genoptage en almindelig drøftelse heraf ved denne lejlighed, men dog sige til den højtærede minister, at han tager efter min opfattelse fejl i sit grundsyn. Hvis man mindsker afskrivningsprocenten med den begrundelse, at afskrivninger finder sted af skattemæssige grunde, hvad vil der så ske? Bliver afskrivningsprocenten mindre, vil de virksomheder, som vil forsøge skattemæssigt i en periode at fjerne et overskud, have behov for at foretage større investeringer, for at den samlede fradragsberettigede afskrivning kan blive tilstrækkelig stor.

En nedsættelse af afskrivningsprocenten fremmer ikke det formål, som den højtærede økonomiminister forestiller sig. Derfor er det forslag, som jeg har fået den højtærede finansminister til at fremsætte, og som vi skal behandle i morgen, langt bedre. Det går ud på, at virksomhederne af deres overskud kan henlægge en større del til skattefri investeringsfunds. Det er et langt mere produktivt forslag, og det var sådan et forslag, den højtærede økonomiminister skulle have beskæftiget sig med at få finansministeren til at fremsætte — og ikke det modsatte, som finansministeren gerne vil.

Så gjorde den højtærede minister nogle bemærkninger om indkomstpolitikken, som han dog må erkende ikke er lykkedes. Der var meget at sige herom, men jeg skal ved denne lejlighed bare sige en enkelt ting. Når denne politik ikke er lykkedes, så bærer den høje regering og måske især den højtærede økonomiminister det allerstørste ansvar derfor. Det var den, der svigtede gennem efteråret og vinteren, da der var brug for regeringens autoritet til at skabe forståelse af mulighederne for en regulering af indkomstudviklingen. Det er et tungt ansvar at bære, og den højtærede økonomi-

minister burde føle det som et langt tungere ansvar, end han åbenbart gør.

Jeg må gøre en enkelt bemærkning til det ærede medlem hr. Baunsgaard, som fremsatte det synspunkt, at hvis man stillede forslag om udgifter, måtte man samtidig sørge for at få vedtaget de fornødne dækningslove, eller der måtte skabes mulighed for dækning af de foreslåede udgifter. Jeg er enig med det ærede medlem. Det ærede medlem vil vist erindre, at vi sad et stykke tid her i vinter og drøftede spørgsmålet om statens økonomi, statens indtægter og udgifter, og det ærede medlem vil måske erindre, at mit parti gjorde en hel del for, at vi i tide måtte have en afklaring med hensyn til de udgifter, der fulgte af landbrugslovgivningen, for at de kunne gå ind i sammenhæng med den almindelige udgiftsdækning og med den almindelige økonomiske politik, der skulle føres. Vi var tilhængere af, at der skulle være den fornødne sammenhæng, og så langt kan jeg altså følge det ærede medlem.

Jeg skal i øvrigt slutte med at takke for, at der er givet tilslutning til det forslag, vi har fremsat, selv om jeg lagde mærke til, at specielt ordførerne for socialistisk folkeparti og partiet de uafhængige havde fundet hinanden i en stærkere kritik af vort forslag, end vi mødte fra de andre ordførere. Men jeg forstår, at der er almindelig tilslutning til, at forslaget gennemføres, og det takker jeg for.

Peter Nielsen: Jeg skal for så vidt ikke forlænge diskussionen, da der er enighed om, at et udvalg som det, der er foreslået, nedsættes, selv om vi synes, at formuleringen af dette forslag til folketingsbeslutning nok kunne have været knap så ensidig.

Jeg skal slutte med blot at bringe det ærede medlem hr. Baunsgaard en hjertelig og dybtfølt tak for det råd, han gav mig: at jeg skal gå til arbejderne og sige, at nu skal de holde igen med deres lønkrav! Vi har gennem tiderne fået mange gode råd

[Peter Nielsen.]

og forskellige råd af det radikale venstre. Jeg tror, at dette råd vil jeg lægge i køleskabet, indtil det ærede medlem hr. Baunsgaard har fået andre til at gå til de steder, hvor der f. eks. deklarerer aktieudbytter, og sige: nu må I holde igen, eller sige, når der skal fastsættes avancer: nu må I holde igen, eller navnlig, hvor der handles med jord, sige: nu må I holde lidt igen med priserne. Hvis man dér vil rette sig efter rådene, er det muligt, at jeg vil tage det ærede medlems råd ud af køleskabet. Men nu at gå udelukkende til lønmodtagerne og sige: nu er det jer, der skal betale gildet, det går ikke. Selvfølgelig er jeg helt indstillet på, at overenskomsterne skal holdes, og mit parti er ikke tilhænger af ulovlige strejker; men det må være forbeholdt lønmodtagerne, arbejderne, i lige så høj grad som alle andre erhvervsgrupper at prøve på at sætte deres indtægt i vejret. Ensidigt at gå til dem og sige: bed og forsag, det vil jeg ikke være med til.

Baunsgaard: Uden at ville forlænge diskussionen ret meget vil jeg dog gerne sige til det ærede medlem hr. Peter Nielsen, at han med det svar, han her gav mig, netop kom til at udtrykke, hvad der er galt i det danske samfund i øjeblikket. Man har så forfærdelig let ved at sige: hvis alle de andre vil, vil jeg også. Men det kunne jo være, hvis man for en gangs skyld vendte om og sagde: nu viser jeg de andre, at jeg vil — at man derved kom til at øve et godt eksempel.

Den ærede socialdemokratiske ordfører, for så vidt også den socialdemokratiske minister, har i dag ret kraftigt — og jeg synes med megen ret — sagt til ordførerne for venstre og det konservative folkeparti, at man ikke skulle fremdrage pristalsreguleringen ensidigt. Men når man så stærkt, som socialdemokratiet gør det, fremhæver fordelene ved den automatiske pristalsregulering, kunne man underbygge det saglige i sit standpunkt, hvis man samtidig sagde: når vi bygger og ønsker at bygge på det kollektive lønsystem, når vi har pristalsregulering, så er det både af hensyn til at bevare det kollektive lønsystem og af hensyn til at bekæmpe inflationen ikke anbefalelsesværdigt, at man på de enkelte arbejdsplad-

ser, så snart man har fået den kollektive overenskomst i land, starter lønglidning. Jeg tror stadig, at det ærede medlem skulle interessere sig mere for sin saglige opgave end for at lægge sagligheden i køleskabet.

(Kort bemærkning).

Peter Nielsen: Jeg har jo understreget, at mit partis synspunkt er, at overenskomster selvfølgelig skal overholdes, og at vi ikke på nogen som helst måde er tilhængere af ulovlige strejker. Men når man skal gå til den danske befolkning og skal have nogen til at vise et eksempel, er det så meningen, at jeg skulle gå til f. eks. bryggeriarbejderen med de 326 kr. om ugen og sige: du lever over evne, kammerat, du må skære dit forbrug ned? Der ligger helt andre indtægtsstigninger i andre erhvervsgrupper, og en sådan henstilling var måske nok mere på sin plads andre steder.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg vil selvfølgelig heller ikke genoptage nogen almindelig drøftelse af afskrivningsreglerne eller de økonomiske problemer, men jeg vil dog gerne slå fast, at det var det ærede medlem hr. Henry Christensen, der ved sit sidste indlæg gav diskussionen denne brede form ved at trække en hel række almindelige betragtninger ind om disse problemer, som i og for sig ikke skulle diskuteres her i dag, hvor vi blot skulle diskutere, hvorvidt man ville nedsætte det foreslåede udvalg.

Der er dog en ting, jeg gerne vil sige herfra, når det nu igen siges fra venstre gennem det ærede medlem hr. Henry Christensen, at regeringen svigtede i efteråret, fordi man ikke ville sige til lønmodtagerne, at der var nul til lønforhøjelser. Det er sagt nogle gange fra venstres side, at regeringen skulle have levet op til sit ansvar i efteråret og sagt til lønmodtagerne, at der var ingen penge til nogen lønregulering, og at det ville regeringen ikke sige. Naturligvis ikke! Det ansvar må regeringen så også tage, at den ikke har villet sige det, som venstre gerne ville have, vi skulle sige. Når vi ikke har villet sige det, var det bl. a. på basis af, at der i det økonomiske råds rapport stod, at gennemsnitsstigningen for lønmodtagere i 1964 var på 8 pct. — det var den gennem-

[Økonomiministeren.]

snitlige lønstigning — medens der for selvstændige erhvervsdrivende var en stigning på 10-12 pct., hvorfor der også i det økonomiske råds rapport blev draget den rette konklusion, den, at der var en vis plads til lønforhøjelser. Der var for det første den kommende produktivitetstigning og for det andet den større stigning, der havde været i de selvstændige erhvervsdrivendes indtægter. Det står i rapporten, at når der havde været den større stigning i de selvstændiges indtægter, burde man også kunne gennemføre disse lønforhøjelser uden prisstigning. Det er det, der ikke er sket. Men jeg vil meget gerne have slået fast her, at regeringen ønskede i hvert fald ikke at sige til lønmodtagerne, at der ikke var noget til dem. Det var det, venstre ville have os til. Men det ville vi ikke, og det står vi også ved.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Nej, højtærede økonomiminister, venstre ønskede ikke, at der skulle siges, at der ikke var det, der var, men venstre ønskede, at den højtærede økonomiminister og regeringen skulle have følt et ansvar over for indkomstpolitikken og dens muligheder fremfor at sidde med fordækte kort. Der var en produktionsstigning på mellem 3 og 4 pct. til rådighed. Det var mindre end i det foregående år, hvor det var gået galt i forbindelsen mellem produktionsstigningen og indtægtsstigningen her i landet. Sidste år steg indkomsterne med det dobbelte af produktionsstigningen. Nu må vi allerede på indeværende tidspunkt regne med, at indkomsterne vil stige tre gange så meget som produktionen stiger; det modsatte — en bedre forbindelse mellem produktionsstigning og indkomststigning — skulle være sket. Regeringen kan ikke frigøre sig for at have et meget stort ansvar ved, at den tav vinteren igennem, da indkomstafgørelserne skulle træffes. Hvis regeringen ikke vil bruge sin autoritet til at skabe forståelse hos de organisationer og grupper, der skal træffe afgørelserne for, hvilke muligheder der er, så svigter regeringen. Det var det, regeringen gjorde, og det er et tungt ansvar, regeringen må bære herfor.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg vil gerne gentage, at det ansvar tager vi gerne, fordi det, der blev sagt fra det økonomiske råd, var, at der inden for en ramme på 3 pct. kunne gennemføres lønforhøjelser, og med de erfaringer jeg har fra mange års forhandlinger på dette område, tror jeg ikke, at man inden for et mindre tal kunne have gennemført en overenskomstsituation. Det, der er sket, er, at der er gennemført lønforhøjelser inden for rammen på de 3 pct., som også ligger inden for produktivitetssammenhængen. At der så er en yderligere udvikling med prisstigninger o. s. v., det er det, udvalget skal se på. Hvad er årsagen til det? Det er ikke industriprodukterne først og fremmest, der er steget i pris. Der har også været importprisstigninger, der har smittet af, og der er landbrugsvarerne, og der er fødevarerne, som har haft en væsentlig andel af stigningen, så der er mange ting, der går ind i den. Det er det, udvalget skal se på. Det er altså ikke lønningerne alene, der er skyld i denne udvikling.

(Kort bemærkning).

Ordføreren for forslagsstillerne (Henry Christensen): Jeg beder bare den højtærede minister, når han nu tager ansvaret for indkomstudviklingen og indkomstafgørelsen at tænke på: hvad er resultatet blevet? Hvad er resultatet blevet i forholdet mellem, hvad der var til rådighed, og hvad der kom af indkomststigninger? Hvis den højtærede minister vil tænke alvorligt på det, tror jeg, han må komme til det resultat, at han bærer et tungt ansvar.

Økonomiministeren (Henry Grünbaum): Jeg har nu ikke sagt, at jeg vil tage ansvaret for indkomstudviklingen i Danmark. Jeg sagde, at vi tager ansvaret for det, der skete i overenskomstsituationen inden for den ramme, som var udstykket af det økonomiske råd.

Hermed sluttede forhandlingen.

Sagens overgang til anden (sidste) behandling
vedtoges uden afstemning.

Peter Nielsen: Da debatten om inflation og økonomi hovedsagelig har været ført i udvalget om afgiftslovsforslagene, skal jeg foreslå, at sagen henvises til dette udvalg.

Uden forhandling eller afstemning vedtoges dette forslag.

Første næstformand (From): Der er ikke mere på dagsordenen.

Udvalget angående forslag til lov om ændring i lov om købstadkommunernes styrelse og forslag til lov om ændringer i lov om landkommunernes styrelse har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Udvalget angående forslag til lov om udførsel af fisk og fiskevarer har afgivet betænkning over nævnte lovforslag. Eksemplarer vil blive omdelt.

Medlem af folketinget Peter Jørgensen har meddelt mig, at han ønsker til undervisningsministeren at stille følgende spørgsmål:

„Hvilke foranstaltninger kan ministeren iværksætte, for at uddannelsen i statskundskab ved Århus universitet kan gennemføres på forsvarlig vis?“

Spørgsmålet vil blive optaget på dagsordenen for tingets førstkommande spærgetid.

Medlem af folketinget Chr. Madsen har meddelt mig, at han ønsker til socialministeren at stille følgende spørgsmål:

„Mener ministeren, at den internationale konvention den europæiske socialpagt skal forstås på den måde, at den heri nævnte mindstenorm på dagpenge under sygdom — en dækningsprocent på 45 af en nærmere bestemt arbejdsindtægt — bør overholdes på et hvilket som helst tidspunkt, hvor sygelønsdagpenge udbetales?“

Spørgsmålet ønskes skriftligt besvaret.

Folketingets næste møde afholdes i morgen, fredag den 21. maj, kl. 10 med følgende dagsorden:

1) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om tilsyn med skibe.

2) *Eventuelt: tredje behandling af:*

Forslag til lov om ændringer i lov om forholdsregler til skibsfartens betryggelse.

3) *Anden behandling af:*

Forslag til lov om ændring af lov om Danmarks lærerhøjskole.

4) *Første behandling af:*

Forslag til lov om ændring i lov om investeringsfonds.

5) *Første behandling af:*

Forslag til lov om almindelig omsætningsafgift.

Mødet hævet kl. 15¹⁵.

92. møde.

Fredag den 21. maj kl. 10.

Første næstformand (From): I skrivelse af gårs dato meddeler undervisningsministeren, at han ønsker skriftligt at fremsætte:

Forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen.

Skriftlig fremsættelse af lovforslag.

Undervisningsministeren (K. B. Andersen): Herved tillader jeg mig at fremsætte forslag til lov om uddannelse af lærere til folkeskolen for det høje ting.

Den nugældende læreruddannelse er fra 1954 og trådte i kraft i 1955. Den er altså ikke mere end en halv snes år gammel. Når man alligevel har følt trang til at give nye regler om læreruddannelsen, skyldes det den omfattende og hurtige udvikling, der foregår i folkeskolen for tiden, og som den nye skoleordning fra 1958 og de læseplaner, der er udformet efter den, har givet særlig